

EĞİTİM İNANÇLARINA İLİŞKİN TÜRKİYE’DE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN ANALİZİ: ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARINA İLİŞKİN BİR İNCELEME

Analysis of The Studies Regarding Educational Beliefs: An Investigation on Teachers and Prospective Teachers

Eray EĞMİR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, eegmir@aku.edu.tr.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş: 09 Ağustos 2019

Kabul: 08 Ekim 2019

Anahtar Kelimeler:

Eğitim felsefesi,
Eğitim inançları,
Felsefi bakış açısı,
Felsefi tercihler

© 2019 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye’deki öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin, “Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi”nde indekslenen lisansüstü tezler ile “Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) Sosyal Bilimler Veri Tabanı”nda ve “Google Akademik” arama motorunda indekslenen araştırma makaleleri incelenmiştir. Bu amaçla, çalışma kapsamında başlangıç yılı olarak belirlenen 2002 yılından itibaren Türkçe ve İngilizce yayımlanmış toplam 8 adet lisansüstü tez ve 42 makale analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarını konu alan yayınların 2014 sonrası artış gösterdiği ve bu çalışmaların konularının genellikle eğitim felsefesi ve inancının belirlenmesi ile inancın başka birtakım olgularla karşılıklı ilişkisi üzerine yoğunlaştığı ifade edilebilir. Çalışmaların yoğun biçimde nicel tarama deseni ile ve orta büyüklükte örneklemeler üzerinde gerçekleştirildiği; veri toplama aracı olarak ise ölçek/anketlerin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmaların sonuçlarına göre öğretmen ve öğretmen adayları genellikle çağdaş eğitim felsefesi inançlarına sahiptir. Çalışmada elde edilen başka bir bulgu ise öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ile ders planlama ve uygulama esnasındaki felsefelerinin birbiri ile uyumsuzdur.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 09 August 2019

Accepted: 08 October 2019

Keywords:

Educational philosophy,
Educational beliefs,
Philosophical perspective,
Philosophical preferences

© 2019PESA All rights reserved

ABSTRACT

In this study, graduate thesis indexed in Higher Education Council (YOK) National Thesis Center and research articles indexed in Turkish Academic Network and Information Center (ULAKBIM) Social Sciences Database and Google Scholar concerning educational beliefs and educational philosophy preferences of teachers and prospective teachers were investigated. For this purpose, a total of 8 graduate theses and 42 articles published since 2002 in Turkish and English have been analyzed. According to the findings of the study, it was determined that the publications on the educational beliefs of teachers and prospective teachers increased after 2014 and the subjects of these studies were generally focused on determining the philosophy of education and belief and the relationship between belief and other phenomena. It is seen that the studies are carried out intensively with quantitative survey pattern and medium-sized samples and scales/questionnaires are used as data collection tools. According to the results of the studies, teachers and prospective teachers generally have beliefs in contemporary educational philosophy. Another finding obtained in the study is that the beliefs of the teachers and prospective teachers do not match the philosophies which are used during the course planning and implementation.

GİRİŞ

Sürekli gelişmeye ihtiyaç duyan insan, her devirde ve her toplumda var olan eğitim olgusunun odak noktasını oluşturur. Eğitim, insanın içindeki yatkınlıkları uyarmak ve olumlu yönde desteklemek için gerçekleştirilmektedir (Ergün, 2019, s. 28). Eğitim, bireye toplumun değerlerini aktarmak, toplumsal hayata uyumlu ve verimli biçimde katılım göstermesi için gerekli becerileri kazandırmak ve meslek edindirmek gibi birçok işlevi yerine getirir. Bununla birlikte özellikle günümüzde karmaşık/açık uçlu problem çözme, yenilikçilik, etkili iletişim, eleştirel düşünme ve işbirlikli çalışma gibi becerileri kazanmış olmak da önemli görülmektedir (Topses, 2011, s. 2).

Eğitim olgusunun kalitesine ve işlerliğine etki eden unsurlar incelendiğinde öğretmen, yönetici, öğrenci, fiziksel ortam/koşullar, teknolojik alt yapı, eğitsel materyaller ve eğitim/öğretim programı gibi birçok bileşenin bu sisteme etki yaptığı görülmektedir. Bu bileşenlerden özellikle öğretmen unsuru ülkenin eğitime dair felsefesinin uygulamaya dönüştürülmesinde hayati bir yere sahiptir (Şişman, 2006, s. 211; Topdemir, 2008; Tunca, 2012). Öğretmenlerin aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin niteliği, öğretmen kimlik ve rollerine dair algıları, mesleğe dair adanmışlık düzeyleri ve eğitsel süreçlerdeki etkenlik seviyeleri, öğrencide istendik davranış, beceri, yetkinlik oluşturmaya hedefleyen eğitsel girişimlerin olumlu çıktılar vermesinde kritik bir önem taşımaktadır.

Öğretmenlerin eğitime dönük inançları da nitelikli bir öğretimin sürdürülmesinde önemli bir unsurdur. Davranışların oluşması ve ortaya çıkmasındaki en güçlü faktörlerden biri bireyin sahip olduğu inançlardır (Bandura, 2006). İnançların oluşumuna yönelik bütüncül bir yapıdan söz eden araştırmacılar inanç kavramını, nesne ve olaylara karşı duygu, davranış ve eğilim bileşenlerinin meydana getirdiği bir yapı olarak tanımlamakta ve inançları, tutum oluşumunun temeline yerleştirmektedir (Hogg ve Vaughan, 2005). Eğitim inançları ise bireyin öğrenme ve öğretmeye ilişkin felsefesi, ilkeleri ve algısı olarak ifade edilmektedir (Haney, Lumpe ve Czerniak, 2003).

Okullarda gerçekleştirilen eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerin sahip olduğu değer yargıları, inanışlar ve buna dönük gerçekleştirdiği uygulamalar eğitimin yönünü belirleyecektir. Öğretmenlerin benimsedikleri eğitsel inancın kişiye görelilik taşıdığı göz önüne alındığında bu durum tüm eğitsel kararları ve öğretim bağlamını etkileyecek bir güce sahiptir (Karakuş, 2006). Çünkü Varış'a (1994) göre, bir eğitim sisteminin kendisinden beklenen başarıyı gösterebilmesi, sistemin önemli ögesi olan öğretmenlerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden inanç ve tutumlarının eşgüdümlü olmasına bağlıdır.

Bu bağlamda öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitime, öğretime, öğretim ortamının düzenlenmesine, öğretmen/öğrenci rollerine ve sınıfın yönetimine ilişkin inanç ve tercihlerinin yani eğitim inançlarının, onların bir öğretici olarak karakterini oluşturduğu ifade edilebilir. Alanyazına göre eğitim inançlarının belirleyicisi, "eğitim felsefesi"dir (Pajares, 1992; Yılmaz, Altınkurt ve Çokluk, 2011). Felsefe, gerçeğin yorumlanması ile ilgilenecek düşüncelerin düzenlenmesi ve hayatı anlama çabası olarak görülmektedir (Ornstein ve Hunkins, 2014). İnsan eğitimin merkezinde olduğu gibi aynı zamanda felsefenin de merkezindedir. Bilinçli bir şekilde insanı eğitebilmenin önkoşulu, niçin ve ne öğretilceğini bilmektir. Bu durum ise, yaşamın anlamı ve amacı hakkında temellendirilmiş bir bilgiyi gerekli kılmaktadır (Büyükdüvenci, 1991, s. 9). Felsefe, insanlık kültürünün birikimi ve etkileşimi sonucu ortaya çıkmış bir fenomen olarak insanın kendisini, evreni ve içinde yaratılan çevreyi anlamak için başvurduğu bir düşünme biçimidir (Diemer, 1993, s. 11).

Uzun yıllar boyunca sorgulanmış ve hala da sorgulanan "Eğitim nedir?" sorusuna verilen cevaplar, eğitimciler, diğer sosyal bilimciler ve filozoflar tarafından sürekli olarak irdelenmekte ve doğru yanıtın ne ya da neler olduğu konusunda yeni fikirler geliştirilmektedir. Eğitim sürekli kendini güncelleyen

döngüsel bir süreçtir. Eğitim felsefesi ise eğitime yöneltilen sorulara cevap arayan bir felsefe dalıdır. Kişilerin felsefi bakış açılarına dayalı olarak eğitime sorulan sorular aracılığıyla, eğitim felsefeleri ortaya çıkmıştır.

Eğitim felsefesi, eğitim sistemindeki tüm bireylerin konumunu belirler. Bu nedenle felsefe, Demirel'in (2009, s. 17-18) de belirttiği gibi programın hedeflerini, kullandığı araçları ve sonuçlarını belirlemede önemli bir ölçüt haline gelmiştir. Hedefler, felsefi inançlara dayalı değerleri; sonuçlar ise gerçekleri ve öğrenilmiş davranışları yansıtan süreç ve yöntemleri içerir. Eğitim ve felsefe birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Eğitim, felsefenin rehberliğine, felsefe de eğitimin açık ve kesin ifadelerine ihtiyaç duyar. Özetle eğitime yönelik sorulara yanıt arayan felsefe dalı, eğitim felsefesidir. Bu sorular eğitimin varsayımlarına, ilkelerine, amaçlarına ve metodlarına ilişkin tüm durumlara dair yanıtlar arar (Noddings, 2016).

Eğitim politikalarına ve uygulamalara yön veren eğitim felsefesi bir disiplin veya sistemli fikir ve kavramlar bütünü olarak ele alındığında, eğitimi engelleyen sorunlar kadar, eğitime yön veren kavramları, düşünceleri ve ilkeleri açıklama etkinliği olarak da belirtilebilir (Büyükdüvenci, 1987, s. 53). Eğitim felsefesi aracılığı ile eğitime ilişkin tüm alt sistemleri, bu sistemler arasındaki ilişkileri ve ilişkiler arasındaki tutarlılığı değerlendirmek mümkündür (Erden, 2007). Ülkenin eğitimine yön veren uzmanlar, ulusun izlediği felsefeyi yakından takip edip benimsemelidirler. Eğitimle uğraşan herkes, toplumda hangi felsefenin hâkim olduğunu bilmelidir (Doğanay ve Sarı, 2003, s. 325). Çeşitli ölçütlere göre tasnif edilen eğitim felsefeleri kabaca 'geleneksel' veya 'çağdaş' ya da 'katı yapılı' veya 'esnek yapılı' olarak kategorize edilebilir (Kılıç, 2000). Eğitim inançlarını belirleyen başlıca eğitim felsefeleri "Dâimîcilik, Esâsîcilik, İlerlemecilik, Yeniden Kurmacılık ve Varoluşçuluk" olarak ele alınabilir.

Daimici felsefenin eğitsel bağlamda temel anlayışı, insanı olduğu gibi değil, olması gerektiği gibi eğitmektir. Daimicilere göre, iyi, doğru ve güzel kavramlarının her biri evrensel değerlerdir ve bunların öğretilmesinden okul sorumludur (Bilhan, 1991, s. 132; Demirel, 2009, s. 21). Bu eğitim felsefesine göre, sezgisel düşünce çok önemlidir. Eğitimin hayata tam olarak benzemeyen bir hazırlık olduğuna inanan daimici felsefe beş felsefenin en tutucusu, en gelenekçisi veya en değiştirilemez olanıdır ve eğitimin son derece klasik tanımlarından hareket etmektedir (Wiles ve Bondi, 1993, s. 44). Esasicilere göre öğrencilere dünyayı öğretmek okulların görevidir; yani esasicî felsefede beceri kazanmak amacıyla, öğrencilere gerçek bilgiler öğretilir (Wiles ve Bondi, 1993, s. 47). Esasicîliğe göre birey toplumsal ve kültürel bir varlıktır ve doğuştan hiçbir bilgiyle donanmamış boş bir levhadır. Çocuklar için kültürel değerlerin öğretilerek topluma uyum sağlanması yanında, ahlaki ve erdemli olmanın öğretilmesi gerekmektedir. Esasicîlik akımı, toplumsallaşmayı sağlamak için geçmiş değerlerin aktarıldığı bir eğitim sistemini savunmaktadır (Sönmez, 2012, s. 90).

John Dewey pragmatizmine dayanan ilerlemeciliğe göre ise eğitim, bireyi toplumda ehliyetli, güçlü ve verimli kılmak için yapılan toplumsal iştir. Eğitim, toplumda geleneksel olan devam eden standartlar yerine sürekli değişen hayatı öğretmelidir (Ergün, 2019, s. 105). Demokratik bir ortamda, eylem ve deneyimlerle gerçekleştirilmesi amaçlanan öğrenme ortamında öğrencilere kendi bilgi ve kavrayışlarını inşa etme imkânı sağlanmalıdır (Cevizci, 2016, s. 128). Sosyal yeniden-yapılanmacılık olarak da adlandırılan yeniden kurmacılıkta ise, okulun daha adil ve daha demokratik yeni bir toplum meydana getirilmesinde önemli bir araç olduğu kabul edilir. Okulun ve öğretmenler ile öğrencilerin temel ödevi, toplum krizlerini teşhis ederek bunları incelemek, analiz etmek ve çözüm yolları önermektir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerine sıklıkla problem çözme becerisini kazandırmalı ve yeni bir toplum inşa etme düşüncesini aşılmalıdır (Gutek, 2006, s. 353). Modern bir felsefi akım olan varoluşçuluğa göre, eğitimin amacı özgürlükleri artırmak ve bireyin kendisini tanıyarak varoluşunu gerçekleştirmesine zemin hazırlamaktır. Bu bağlamda eğitim bireyin bakış açısını zenginleştirmeli, ona seçim yapma imkânı vermeli, bu seçimlere göre yaşantısını düzenleme ve seçimlerinin sorumluluğunu alma becerisini ona kazandırmalıdır (Sönmez, 2012, s. 123).

Bu açıklamalar ışığında, eğitim öğretim faaliyetleri çerçevesinde öğretmenlerin üstlendikleri rol ve sorumlulukları doğrudan ya da dolaylı olarak yerine getirmelerini etkileyen önemli unsurlardan birinin felsefi yönelimler olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin öğrenciler için sınıfta gerçekleştirdiği uygulamaları ve oluşturduğu eğitim fırsatlarını şekillendiren unsur aslında inançlardır (Livingston, McClain ve DeSpain, 1995). Alanyazında, öğretmen ve öğrencilerin, öğretim ve öğrenme yaklaşımları ile eğitim inançlarının birbirleriyle karşılıklı ilişki içinde olduğu belirtilmektedir (Baş, 2016; Cevizci, 2012, 2016; Çelik ve Orçan, 2016; Doğanay ve Sarı, 2003; Northcote, 2009; Ornstein ve Hunkins, 2014; Özbaş, 2015).

Bu nedenle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin Türkiye’de yapılmış çalışmalara dair YÖK Ulusal Tez Merkezinde indekslenen yüksek lisans ve doktora tezleri ile ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik arama motorunda indekslenmiş olan ulusal dergilerdeki araştırma makalelerini, tür, yıl, konu, yöntem, desen, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama aracı, veri analiz yöntemi ve çalışmanın sonucu değişkenleri bakımından sistematik bir şekilde inceleyerek, metodolojik ve tematik olarak eğilimleri belirlemektir.

Bu araştırma, öğretmenin bakış açısını etkileyen önemli bir unsur olan eğitim felsefesi ve inancına ilişkin yapılmış olan çalışmaları derleyerek, bu bağlamdaki boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefesi ve eğitim inancının, hangi unsurları etkilediği veya hangi unsurlardan etkilendiğine dair çalışmaların analizi ile eğitim inancı ve felsefesi hakkında bir bakış geliştirilmesi bu çalışmanın hedeflerindedir. Bu yolla eğitim felsefesi ve eğitim inancının öğretmen ve öğretmen adaylarına etkisine ilişkin alanyazına katkı yapılarak bu konuda yapılacak olan diğer araştırmalara da ışık tutması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitimi inançlarına dair yapılan çalışmaları inceleyen bir tematik içerik analizi (meta-sentez) çalışmasıdır. Tematik içerik analizi; aynı konu üzerinde yapılan birden fazla araştırmanın bulgularını, belirlenen tema veya şablonlar çerçevesinde eleştirel bir bakış açısıyla sentezleyen ve yorumlayan çalışmalardır (Finfgeld, 2003; Walsh ve Downe, 2005). Bu özelliği ile tematik içerik analizi aynı zamanda, belli bir konunun farklı boyutlarını ele alan çalışmalardaki ortak ve benzer yönlerinin nitel olarak incelenmesi ve örneklendirilmesini sağladığından, daha fazla çalışmaya ulaşma açısından araştırmacılara, öğretmenlere ve karar alıcılara zengin bir başvuru kaynağı oluşturur (Çalık ve Sözbilir, 2014).

Çalışma Evreni ve Örneklem

Bu çalışmada 09 Kasım 2019 tarihi itibarıyla YÖK Ulusal Tez Merkezinden PDF uzantılı olarak erişilebilir 8 adet lisansüstü tez ve ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik arama motorunda indekslenen 42 makale üzerinde çalışılmıştır. Çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu örnekleme yöntemindeki temel mantık, belirlenen ölçütün çalışmanın amacına dönük olarak zengin veriler sunması ve bu ölçütleri taşıyan tüm kritik durumların çalışmaya dâhil edilmesidir (Patton, 2002, s. 243). Bu çalışmada örneklem oluşturulurken şu ölçütler dikkate alınmıştır:

- Çalışmalar “eğitim inancı” “felsefi tercihler” ve “benimsenen eğitim felsefesi” ve “felsefi bakış açısı” anahtar kelimeleri ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmanın örnekleme dâhil edilen çalışmaların dili Türkçe ve İngilizce olarak seçilmiştir.

- Bir tez çalışmasından çıkarılan araştırma makaleleri yerine, tezin kendisi incelemeye dâhil edilmiştir.
- Çalışmada örneklem/çalışma grubuna yalnızca öğretmen ve öğretmen adaylarını dâhil eden çalışmalara değinilmiştir. Okul yöneticileri, öğretim elemanları vb. üzerinde yapılan çalışmalar dikkate alınmamıştır.
- Literatür taraması veya alanyazın incelemesi şeklindeki araştırmalar, bu çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, nitel araştırma ilkeleri doğrultusunda doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerden verilerin araştırma amacına uygun biçimde toplanmasını kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman incelemesi tekniği ile toplanan veriler, sürekli karşılaştırma yoluyla araştırmacı tarafından önceden geliştirilmiş olan rubrik kullanılıp kodlanarak içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi metinlerin sınıflandırılması, düzenlenmesi, karşılaştırılması ve metinlerden sonuçlar çıkarılmasından oluşan bir araştırma tekniğidir. (Bauer, 2003; Fraenkel ve Wallen, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada içerik analizi, birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayacağı biçime dönüştürmüş olması nedeniyle tercih edilmiştir. Çalışmada belirlenmiş olan kategoriler için frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır.

Değişkenlerin belirlenmesinde benimsenen eğitim felsefesi ve eğitim inancının öğretmen ve öğretmen adaylarındaki yerinin ortaya konması açısından önemli olan değişkenler seçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca benzer çalışmalar incelenerek belirlenen değişkenler bir rubrikte toplanmıştır. Rubrik çalışmanın türü, yapıldığı yıl, konu alanı, yöntemi, deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama aracı ve veri analiz yöntemi olmak üzere dokuz kategoriden oluşmuştur. Buna ek olarak incelenen çalışmalarda elde edilen sonuçlar da özetlenmiştir. Çalışma yürütülürken analizi yapılan toplam 50 adet çalışma incelenerek çalışmada odaklanılan her bir değişken için "alt temalar" oluşturulmuştur. Bunun ardından her çalışma tekrar incelenerek kodlamalar yapılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki araştırmacı tarafından çalışmalar bağımsız olarak kodlanmış ve birbiriyle karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik= görüş birliği/görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanan uyum katsayısı % 88 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde belirlenen temalara göre incelenen 50 çalışmaya ilişkin elde edilen veriler frekans ve yüzde değerlerine göre sunulmaktadır. Araştırmada ilk olarak öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde yapılan çalışmaların türlerine göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışmaların Tür Temasına Göre Dağılımı

Yayın Türü	f	%
Araştırma makalesi	42	84,0
Yüksek lisans tezi	8	16,0
TOPLAM	50	100

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde ülkemizde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına dair yapılan çalışmalarda tür temasına göre dengeli bir dağılım olmadığı ifade edilebilir. Elde edilen

verilere göre bu konuda genellikle araştırma makalesi hazırlamanın tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca konuya ilişkin hiç doktora tezi yazılmamış olması da önemli bir bulgudur.

Araştırmada ikinci olarak çalışmaların yapıldığı yıl temasına göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaların Yıl Temasına Göre Dağılımı

Yayın Yılı	f	%
2002	1	2,0
2003	1	2,0
2007	2	4,0
2008	3	6,0
2010	1	2,0
2011	2	4,0
2012	3	6,0
2013	2	4,0
2014	9	18,0
2015	7	16,0
2016	5	10,0
2017	6	12,0
2018	6	12,0
2019	2	2,0
TOPLAM	50	100

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde ülkemizde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin çalışmaların çalışma grubuna ait ölçütler de göz önüne alındığında 2002'de başladığı görülmektedir. Bu yıldan önce de bu konuyla ilgili çalışmalar yapılması mümkün olmakla birlikte, bu sayının kritik biçimde yüksek olmayacağı düşünülmektedir. Çünkü eğitim araştırmalarına dair yapılan tematik analizlerde genellikle 2000 yılı öncesinde spesifik konulara sahip çok fazla sayıda çalışmaya rastlanmamaktadır (Elbir ve Bağcı, 2003; Saracaloğlu vd., 2014). 2002 yılından itibaren neredeyse her sene bu konu üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında özellikle 2014 sonrası yayınların sayısında belirgin bir artış gözlemlenmektedir.

Araştırmada üçüncü olarak çalışmaların konusuna göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı

Yayın Konusu	f	Alt Başlık
Eğitim inancının/felsefesinin belirlenmesi	24	Eleştirel düşünme becerisi/eğilimleri (4) Epistemolojik inançları (2) Öz yeterlik algısı/inancı (2) Öğrenme stratejisi Öğrenme stili Öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik görüşleri Dersi planlama becerileri
Eğitim inancının/felsefesinin bir başka olgu ile ilişkisinin incelenmesi	20	Mesleki değerleri Öğrenen özerkliğini destekleme davranışları Eleştirel düşünce yönelimleri Kontrol odağı inançları Eleştirel pedagojiye yönelik görüşleri Değerleri Öğretme-öğrenme anlayışları Eğitim programına ilişkin metaforik algıları Eğitim programı tasarımı yaklaşımları
Bir başka olgunun eğitim inancı/felsefesine etkisi	3	Hizmet öncesi eğitim Eğitim felsefesi dersi Yapılandırmacı ve geleneksel öğrenme ortamı
Eğitim inancının/felsefesinin bir başka	2	Öğretim teknolojilerini kullanma düzeyi

olguya etkisinin incelenmesi	Yapılandırmacı öğrenme ortamı düzenleme becerisi
Eğitim inancı/felsefesine dair ölçek geliştirme	1

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde ülkemizde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin yapılan çalışmaların çoğunluğunun betimsel bir amaç taşıdığı görülmektedir. Bunu ilişki ve etki çalışmaları takip etmektedir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarının, eleştirel düşünme beceri ve eğilimleri, epistemolojik inançları ve öz yeterlik algıları ile ilişkisi de öne çıkan konu başlıkları arasındadır.

Tablo 3'te alt başlık sütununda belirtilen ifadelerin toplam sayısının, yayın konusunun frekansından yüksek çıkmasının sebebi, bir araştırmanın birden çok alt başlığın kapsamına dâhil edilebilmesidir. Alanyazında birden fazla olgunun eğitim inancı ile ilişkisini inceleyen çalışmalar mevcuttur. Bu durum, toplam sayının, çalışma sayısı ve çalışma konusu frekans toplamından fazla olması durumunu beraberinde getirmiştir.

Araştırmada dördüncü olarak çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çalışmaların Yöntem Temasına Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	f	%
Nicel	43	86,0
Karma	7	14,0
TOPLAM	50	100

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların çoğunlukla nicel yöntemle yürütüldüğü görülmektedir. Bunu karma yöntemle yürütülen çalışmalar takip etmektedir. Yalnızca nitel paradigmayı kullanan çalışmanın bulunmaması ilgi çekicidir. Çalışmaların genellikle betimsel özellik taşıdığı ifade edildiği çalışmaların konu temasına ilişkin bulgunun, bu bulguyu desteklediği söylenebilir. Zira öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarını betimleme amacı taşıyan çalışmalar, yoğun olarak nicel yöntemi tercih etmiştir.

Araştırmada beşinci olarak çalışmaların desenlerine göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Çalışmaların Desen Temasına Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	Alt Başlık	f	%
Nicel	<i>Deneysel</i>	Yarı deneysel	2	4,0
		Tarama	40	80,0
	<i>Deneysel Olmayan</i>	Ölçek geliştirme	1	2,0
		Toplam	43	86,0
Karma		Açımlayıcı sıralı	4	8,0
		Yakınsayan paralel desen	3	6,0
		Toplam	7	14,0

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların çoğunlukla nicel tarama çalışmasıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda yapılan çalışmalardan 37 tanesinin genel/ilişkisel, ikisinin boylamsal ve birinin kesitsel tarama çalışması olduğu belirlenmiştir. Bunu karma açımlayıcı çalışmalar takip etmektedir.

Araştırmada altıncı olarak çalışmaların örneklem türüne göre dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Çalışmada öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalar konu edildiğinden incelenen tüm araştırmalarda çalışma grupları öğretmenlerden veya

eğitim fakültesi öğrencilerinden seçilmiştir. Ancak çalışma grupları branş, bölüm ve sınıf seviyesi gibi değişkenler açısından farklılaşmaktadır.

Tablo 6. Çalışmaların Örneklem/Çalışma Grubu Temasına Göre Dağılımı

Örneklem/Çalışma grubu	f	%
Öğretmen adayları	34	64,1
Öğretmenler	19	35,8
TOPLAM	53	100,0

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalarda en çok öğretmen adayları üzerinde çalışıldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarını örneklem alan çalışmalarda genellikle son sınıfta öğrenim gören adaylar ile çalışıldığı ifade edilebilir. Elde edilen verilere göre bölüme ilişkin dağılımda nerede ise tüm bölümler üzerinde en az bir çalışma yapıldığı görülmektedir. Öğretmenleri örneklem alan araştırmalarda sıklıkla ilkökul ve ortaokul kademelerindeki öğretmenler üzerinde çalışıldığı, buna karşın lise kademesinde çalışan öğretmenlere çok fazla odaklanılmadığı görülmüştür. Branş açısından ise çoğunlukla sınıf öğretmenlerinin örnekleme alındığı belirlenmiştir.

Araştırmada yedinci olarak çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Çalışmaların Örneklem Büyüklüğü Temasına Göre Dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	f	%
1-30	-	-
31-100	5	10,0
101-300	26	52,0
301-1000	18	36,0
1000 ve üzeri	1	2,0
TOPLAM	50	100,0

Tablo 7’deki veriler incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen çalışmaların çoğunlukla orta büyüklükte örneklem üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bulgunun çalışmaların çoğunun tarama deseninde yapıldığı bulgusu ile uyumlu olduğu ifade edilebilir. Çalışmalarda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarının belirlenmesi ve başka bir olgu ile ilişkisinin incelenmesinde 101 ile 1000 arasında büyüklüğe sahip örneklem ile çalışılması tercih edilmiştir.

Araştırmada sekizinci olarak çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Çalışmaların Veri Toplama Aracı Temasına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	Alt Kategori	f	%
Anket/Ölçek	Likert	71	88,7
	Açık uçlu	2	2,5
	Toplam	73	91,25
Görüşme	Yarı yapılandırılmış	5	6,25
Gözlem	Katılımcı	1	1,25
Doküman	Ders planı	1	1,25
TOPLAM		80	100,0

Tablo 8’deki veriler incelendiğinde çalışmalarda en çok ölçek/anketin veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu ölçeklerin en yaygın olarak likert ölçekler olduğu ve buna ek olarak metafor formu ve görüş belirleme formlarının kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşmeler de öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalarda kullanılan yaygın veri toplama araçlarıdır.

Araştırmada dokuzuncu olarak çalışmaların veri analiz yöntemine göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Çalışmaların Veri Analiz Yöntemi Temasına Göre Dağılımı

Veri Analiz Yöntemi	Alt Kategori	f	%
Betimsel	Frekans/Yüzde	11	
	Ortalama/Standart Sapma	32	
	Toplam	43	
Kestirimsel	t-testi	26	
	Korelasyon	17	
	ANOVA/ANCOVA	27	
	Regresyon	6	
	MANOVA/MANCOVA	7	
	Ki-kare	1	
	Non-Parametrik Testler	18	
	Toplam	102	
Nitel	İçerik Analizi	5	
Yapısal Eşitlik Modellemesi		1	
Faktör Analizi		2	
TOPLAM		153	

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde çalışmalarda sıklıkla nicel veri analiz yöntemleri kullanıldığı belirlenmiştir. Nicel analiz yöntemlerinden fark testlerinin ilgili çalışmalarda yoğun biçimde tercih edildiği ifade edilebilir. Bu yolla eğitim inanç düzeyinin, öğretmen ve öğretmen adaylarına dair birtakım değişkenler açısından anlamlı olarak farklılaşma durumunun test edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra ise korelasyon analizleri ile eğitim inançlarının başka olgularla ilişki düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel boyutta ise içerik analizi ile bir önceki bulguda belirlenen doküman, görüşme, gözlem ve açık uçlu anket/ölçek verilerinin analiz edildiği ifade edilebilir. Bunun yanında, kestirimsel analiz yöntemlerinden regresyon ve non-parametrik yöntemler de sıklıkla kullanılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmada Türkiye'deki öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi uygulamalarına ilişkin yapılan çalışmalar belirlenen değişkenler ışığında analiz edilmiştir. Eğitim felsefesi, eğitime yön veren, amaçları şekillendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin veya sistemli fikir ve kavramlar bütünüdür (Fidan ve Erden, 1998). Eğitime ilişkin tüm boyutları ve bu boyutlar arasındaki işlev ve eylemleri, benimsenen eğitim felsefesi ile açıklamak mümkündür. Öğretim programı geliştirme ve değerlendirme faaliyetlerinin merkezinde yer alan eğitim felsefeleri, ideolojik çerçevede eğitim programını oluşturan tüm boyutları etkileyen bir fenomendir. Bu noktada eğitim sistemlerinin önemli bir bileşeni olan öğretmenin eğitime ilişkin inancı ve felsefesi, bu sistem bünyesindeki işlevini gerçekleştirmesinde kritik bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda çalışmada, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin Türkiye'de yapılmış çalışmalara dair YÖK Ulusal Tez Merkezinde indekslenen yüksek lisans ve doktora tezleri ile ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik arama motorunda indekslenmiş olan ulusal dergilerdeki araştırma makalelerini, tür, yıl, konu, yöntem, desen, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama aracı, veri analiz yöntemi ve çalışmanın sonucu değişkenleri bakımından sistematik bir şekilde incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın tür temasına göre bulgularına bakıldığında, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin Türkiye'de yapılmış çalışmaların 8 tanesinin yüksek lisans tezi, 42 tanesinin ise araştırma makalesi olduğu görülmektedir. Çalışmaların makale türünde yoğunluk kazanmış olması ve doktora tezine rastlanmamış olması araştırmacıların ilgili konuda literatüre kazandırılacak orijinal çalışmalar yapmalarına ipucu sunması bakımından önemlidir.

Çalışmaların yıl temasına göre yapılan incelemede araştırmaya konu olan çalışmalara ilk olarak 2002'de rastlanmıştır. Bu yıldan itibaren 2010'a kadar düzenli bir şekilde bu konu üzerine çalışmalar

gerçekleştirildiği özellikle 2010 sonrası her sene bu konuda çalışmalar olduğu ve 2014 sonrası yayınların sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefeleri ve eğitim inançlarını irdeleyen araştırmaların özellikle son beş yılda yoğunlaşmasının, sonuçları ile öğretim programlarımızda da önemli etkiler yapan PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sınavı ile ilgili olduğu düşünülebilir. PISA eğitim sistemine yapılan büyük yatırımların karşılığının eğitim kalitesine yansımaları belirlemek için yaptığı ölçme değerlendirme ile ülkelere önemli dönütler vermektedir. Özellikle 2012 ve 2015 yılında bu sınavdaki performansı düşük olan ülkemizde, sistemin lokomotifini olan öğretmenin niteliği, özerkliği, etkililiği ve eğitime bakışı hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin çeşitliliği ve etkisi gibi hususlar yoğun biçimde tartışılmıştır ve tartışılmaktadır.

OECD Eğitim ve Beceriler Başkanlığı Direktörü Andreas Schleicher (2019) de sistemin niteliğinin öğretmenin niteliğini geçemeyeceğini ve öğretmenlerin özellikle 21. yüzyıl felsefesine ve bu yüzyılda gerekli becerilerin öğretilmesine gönüllü ve etkili olarak katılmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu noktada MEB (2018) açıklamış olduğu 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde de öğretmenin niteliğinin artırılmasına dönük önlemler alacağını ifade etmiştir. Özellikle ezberden ziyade düşünme becerisini geliştiren yöntem ve tekniklere dair yapılan araştırmaların da belirtilen bu dönemde yaygınlaşması bulgumuzu destekler durumdadır. Zira Candaş ve Karataş (2017) çevre eğitimine ilişkin çalışmaları analiz ettikleri araştırmalarında 2013 yılında dikkat çekici bir artış gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın konularına göre dağılımı incelendiğinde, yapılmış çalışmaların çoğunluğunun öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerinin belirlenmesi üzerine yapıldığı görülmektedir. Eğitimde bir gelişme olarak Türkiye'de Milli Eğitim Bakanı Selçuk (2018), "Bir eğitim sisteminden bahsediliyorsa bunun felsefi bir zemini olmalı" söylemi ile özellikle eğitimde felsefi çalışmaların gerekliliğini de ifade etmiştir. Buna ek olarak öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarının bir olgu ile ilişkisi de çalışmalarda yaygın biçimde konu edilmiştir. Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının eleştirel düşünme beceri/egilimleri, epistemolojik inançları ve öz yeterlik algıları, bu kategoride başlı çeken konular arasında yer almaktadır.

Yöntem temasına göre bulgular incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların çoğunlukla nicel yöntemler ile yürütüldüğü görülmektedir. Buna göre öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerini etkileyen dinamiklerin belirlenmesi amacıyla nitel ve karma yöntemle gerçekleştirilen çalışmaların sayısının artırılması gerektiği ifade edilebilir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin Türkiye'de yapılmış çalışmalar desen teması bakımından incelendiğinde, çoğunlukla nicel tarama çalışmalarıyla karşılaşılmaktadır. Bunu açıklayıcı sıralı karma desen ve yarı deneysel desen takip etmektedir. Bu bağlamda, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları olgusunun henüz nicel boyutta ortaya çıkarılmasının yeteri kadar ötesine geçilemediği görülmektedir. Tarama çalışmalarının belli bir doygunluğa ulaşması ile bu nicel bulguların ayrıntılandırılması ve anlaşılması noktasında farklı desenlere başvuran çalışmaların yaygınlaşacağı öngörülebilir.

Çalışmaların örneklem türü temasına göre dağılımı incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve eğitim felsefesi tercihlerine ilişkin en çok sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri üzerinde çalışıldığı ve bunu sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin izlediği görülmektedir. Görev yapan öğretmenlerin konu edildiği çalışmalarda branş ve öğretim kademesi bazında çeşitliliğin artırılması gerektiği ifade edilebilir. Örneklem büyüklüğü temasına göre araştırma kapsamında incelenen çalışmaların çoğunlukla küçük örneklem üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bulgunun çalışmaların çoğunun tarama deseni üzerinde yapıldığı bulguları ile uyumlu olduğu ifade edilebilir. Örneklem sayısına göre ise tarama çalışmalarının yoğun oluşu bulgusuna paralel olarak

sonuçların genellenebilirliği kaygısı da göz önüne alınarak genellikle orta ve büyük sayıda örneklem grupları ile çalışıldığı bulgulanmıştır.

Veri toplama aracı temasına göre çalışmalarda en çok ölçek/anketin veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bununla beraber karma çalışmalarda nitel boyutta genellikle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapıldığı ifade edilebilir. Bu bakımdan öne çıkmış ölçeklerin, "Felsefi Tercih Değerlendirme Ölçeği" ve "Eğitim İnançları Ölçeği" olduğu görülmektedir. Veri analiz yöntemi temasına göre inceleme yapıldığında çalışmalarda sıklıkla nicel veri analiz yöntemlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu yöntemlerden de sıklıkla betimsel istatistikler, fark istatistikleri ve ilişki istatistiklerinin kullanıldığı belirtilebilir. Çalışmalarda daha üst düzey veri analiz yöntemlerine ihtiyaç duyulmadığı veya bu yöntemlere başvurulmadığı görülmektedir.

Çalışma kapsamına alınan araştırmaların sonuçları incelendiğinde öğretmen ve öğretmen adaylarının genellikle çağdaş eğitim inançlarına sahip olduğu belirlenmiştir (Akpınar ve Aydın, 2007; Altınkurt, Yılmaz ve Oğuz, 2012; Ekiz, 2007; Özbakiş, 2018; Yazıcı, 2016). Çalışmaların bir kısmında öğretmen ve öğretmen adaylarının deneyselcilik; bir kısmında ise varoluşçuluk felsefesinin en yüksek düzeyde benimsenen eğitim felsefesi olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmaların büyük bir kısmında öğretmen ve öğretmen adaylarının geleneksel eğitim felsefelerine dönük anlayışlarının düşük olduğu görülmüştür (Aslan, 2017; Çelik ve Orçan, 2018; Özbaş, 2015). Çalışmada elde edilen başka bir bulgu ise öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ile ders planlama ve uygulama esnasındaki felsefelerinin birbiri ile uyuşmamasıdır (Görmez, 2015). Öğretmenler yapılan çalışmalarda yapılandırmacılık felsefesini ve bu felsefenin kendine yüklediği rollerin farkında olmakla birlikte, bu felsefenin uygulamasına ilişkin becerilerde kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir (Akpınar ve Aydın, 2007).

Yapılan çalışmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarını etkileyen değişken ve olgular da incelenmiştir. Çalışmalarda sıklıkla demografik değişkenlerin eğitim inançlarına etkisi incelenmiş ve özellikle öğretmenlerin kıdem ve branş değişkenlerinin eğitim inançlarını etkilediği sonucuna varılmıştır (Altınkurt, Yılmaz ve Oğuz, 2012). Kıdemi daha yüksek olan öğretmenlerin, geleneksel felsefeleri tercih etme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenen çalışmalarda, matematik ve fen bilgisi gibi bilginin daha sabit olduğu ve elde edilmesinde öğrencinin katkısının düşük olduğu branşlarda, geleneksel felsefeler etkili olurken; sosyal bilgiler, hayat bilgisi gibi içerik itibarıyla hayata daha yakın derslerde çağdaş felsefi inançların etki alanı bulunduğu ifade edilebilir. Aynı durum öğretmen adaylarının bölüm değişkeninde de ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği gibi daha esnek öğretim programlarına sahip bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin, yine matematik, fen bilgisi gibi bölümlerde öğrenim gören öğrencilere nazaran çağdaş felsefelere daha açık olduğu görülmektedir (Ekiz, 2007).

Çalışma kapsamında öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarını etkileyen olguları konu edinen araştırmalar da mevcuttur. Bu olgulardan biri eğitim felsefesi dersi alma durumudur. Çalışmalar incelendiğinde eğitim felsefesi dersi alma durumu, öğrencilerin çağdaş felsefe inançlarını benimsemesi durumunu oluşturmaktadır (Aslan, 2014; Özbaş, 2015; Yokuş, 2016). Bununla birlikte yapılandırmacı ortamlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının, geleneksel eğitim felsefelerine dair inançlarının azaldığı da belirlenmiştir (Duru, 2014). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin de inançlara etki yaptığı bulunmuştur (Doğanay, 2011). Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarının birtakım olgularla ilişkisi de alanyazında incelenmiştir. İncelenen olguların genellikle eğitim inançları ile anlamlı ilişkiler gösterdiği çalışmalarda tespit edilmiştir. Bu olgular arasında öğretmenlerin öğretim-öğrenme anlayışları, epistemolojik inançları, eleştirel düşünme beceri/eğilimleri, öz yeterlilik algıları, eleştirel pedagoji ilkelerine katılım düzeyleri, öğretim programı tasarım tercihleri, mesleki değerleri, öğrenen özerkliğini destekleme davranışları ve öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiler hakkındaki görüşleri gösterilebilir (Ağdacı, 2018; Akgün, 2015; Alkın Şahin, Tunca ve Ulubey, 2014; Baş, 2015; Biçer, Er ve Özel, 2013; Hayırsever ve Oğuz, 2017; Kozikoğlu ve Erden, 2018; Oğuz,

Altinkurt, Yılmaz ve Hatipoğlu, 2014; Özbakiş, 2018). Öğretmenlerin teknoloji kullanımına ilişkin yeterlilikleri ise eğitim inançları ile anlamlı ilişki göstermemiştir (Duman ve Ulubey, 2008).

Bu sonuçlar ışığında, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefesi ve eğitim inancına dair geliştirecek uygulamaların öğretmenlik eğitim programlarına yansımaya ve verimli çalışmalar yapılmasına dönük somut adımlar atılabilir. İleriki çalışmalarda ise, bu tür uygulamaların programda ne yoğunlukta yer aldığı ve verimlilik düzeyini belirleyecek çalışmaların yürütülmesi önerilebilir. Bunun yanı sıra, eğitim felsefesi ve inancının öğretmen etkililiği üzerindeki etkisinin şekillenmesindeki unsurların önemini ortaya koyacak çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bunun için de nicel ve nitel bakışla ortaya konacak çalışmaların yürütülmesi de önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağdacı, G. (2018). *Öğretmenlerin eğitim felsefeleri eğilimi ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Akgün, İ. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarında eleştirel düşünce yönelimleri ile eğitim inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Akpınar, B. ve Aydın, K. (2007). Eğitimde değişim ve öğretmenlerin değişim algıları. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 71-80.
- Altinkurt, Y., Yılmaz, K. ve Oğuz, A. (2012). İlköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin eğitim inançları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 1-19.
- Aslan, Ö. M. (2014). Eğitim felsefesi dersinin okul öncesi öğretmen adaylarının felsefi tercihlerine ve eleştirel pedagojiye yönelik görüşlerine olan etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 1-14.
- Aslan, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1453-1468.
- Aslan, S. ve Aybek, B. (2017). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 373-385.
- Balcı, A. (2015). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ile özyeterlik inançlarının incelenmesi (Okul öncesi örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In T.Urdan & F.Pajares (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp.307-337). Greenwich: CT Information Age.
- Baş, G. (2015). Öğretmenlerin eğitim felsefesi inançları ile öğretme-öğrenme anlayışları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 111-126.
- Bauer, M. W. (2003). Classical content analysis: A review. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative researching with text, image and sound* (pp.131-151). London: Sage Pub.
- Berkant, H. G. ve Özasan, D. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(Özel Sayı), 1-18.
- Beytekin, O. F., Kadı, A. ve Toprakçı, E. (2015). Öğretmen adaylarının kontrol odağı inançları ve eğitim felsefeleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 5(1), 1-8.
- Beytekin, O. F. ve Kadı. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ve değerleri üzerine bir çalışma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 31, 327-341.
- Biçer, B., Er, H. ve Özel, A. (2013). Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ve benimsedikleri eğitim felsefeleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 229-242.
- Bilhan, S. (1991). *Eğitim felsefesi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Bingöl, U. ve Kinay, İ. (2018). Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi (Ziya Gökalp eğitim fakültesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1636-1647.
- Büyükdüvenci, S. (1991). *Eğitim felsefesine giriş*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Büyükdüvenci, S. (1987). *Eğitim felsefesi: "Yazılar"*. Ankara: Yargıcıoğlu Matbaası.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (15. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Candaş, Z., ve Karataş, A. (2017). Türkiye'de 1996–2016 yılları arasında çevre eğitimi alanında yapılan çalışmaların içerik analizi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 5(2), 143-159.
- Çalışkan, İ. (2013). Fen öğretmen adaylarının eğitim felsefesi yaklaşımları ile planlama süreçleri üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Özel Sayı (1), 68-83.
- Cevizci, A. (2016). *Eğitim felsefesi*, (4. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Cevizci, A. (2012). *Felsefe*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, M. K. (2019). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 93-98.
- Çakmak, Z., Bulut, B. ve Taşkiran, C. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim inançlarına yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(USBES Özel Sayı II), 1190-1205.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çelik, R. ve Orçan, F. (2016). Öğretmen adaylarının eğitim inançları üzerine bir çalışma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(1), 63-77.
- Çoban, A. (2002). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının, eğitim sürecine ilişkin felsefi tercihlerinin değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 311-318.
- Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirtaş, B. ve Batdal Karaduman, G. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim inançları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 628-635.
- Diemer, A. (1993). *Günümüzde felsefe disiplinleri*, (Çev. D. Özlem), İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Doğanay A. ve Sarı, M. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algıların değerlendirilmesi: Öğretmenlerin eğitim felsefeleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 321-337.
- Doğanay, A. (2011). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin öğretmen adaylarının felsefi bakış açlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36 (161), 332-348.
- Duman, B. (2008). Öğrencilerin benimsedikleri eğitim felsefeleriyle kullandıkları öğrenme strateji ve öğrenme stillerinin karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 203-224.
- Duman, B. ve Ulubey, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin öğretim teknolojilerini ve interneti kullanma düzeylerine etkisi ile ilgili görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 95-114.
- Duru, S. (2017). Türkiye'de sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretme ve öğrenme ile ilgili inançları. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4002-4014.
- Duru, S. (2014). Yapılandırmacı ve geleneksel öğrenme ortamlarının öğretmen adaylarının eğitim inançları üzerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 15-28.
- Ekiz, D. (2007). Öğretmen adaylarının eğitim felsefesi akımları hakkında görüşlerinin farklı programlar açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-12.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(1), 1321-1333.
- Erden, M. (2007). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Ergün, M. (2019). *Eğitim felsefesi*, (7. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Finfgeld, D. L. (2003). Metasynthesis: The state of the art-so far. *Qualitative Health Research*, 13(7), 893-904.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. (2000). *How to design and evaluate research in education* (4th ed.). NY: McGraw-Hill.
- Görmez, S. (2015). *Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin eğitim felsefelerinin belirlenmesi ve eğitim ortamı açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gutek, G. L. (2006). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*, (Üçüncü baskı) (Çev. N. Kale). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Güner, S. (2018). *İlkokul öğretmenlerinin eğitim felsefelerine ilişkin algıları ile eğitim programı, öğretmen-öğrenci rolleri ve öğretim uygulamalarına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Haney, J. J., Lumpe, A. T. ve Czerniak, C. M. (2003). Constructivist beliefs about the science classroom learning environment: Perspectives from teachers, administrators, parents, community members, and students. *School Science and Mathematics, 103*(8), 366-377.
- Hayırsever, F. ve Oğuz, E. (2017). Öğretmen adaylarının eğitim inançlarının eleştirel düşünme eğilimlerine etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(2), 757-778.
- Hogg, M. A ve Vaughan, G. M. (2005). *Sosyal Psikoloji*, (Çev. P. Yıldız ve A. Gelmez), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- İlgaz, G., Bülbül, T. ve Çuhadar, C. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(1), 50-65.
- İzalan, Z. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançları ile eğitim programına ilişkin metaforik algılarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Kanatlı, F. ve Scherglman, S. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algılarının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 9*, 127-138.
- Karakuş, M. (2006). Öğretmen yetiştirmede felsefenin yeri ve önemi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(31), 79-85.
- Kılıç, D. (2000). *Eğitim programlarının felsefi boyutları*. IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 27-30, Eylül, Erzurum.
- Kiraz, E., Demir, C. E., Aksu, M., Daloğlu, A., Yıldırım, S. (2010). Öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *İlköğretim Online, 9*(2), 526-540.
- Kozikoğlu, İ. ve Erden, R. Z. (2018). Öğretmen adaylarının eğitim felsefesi inançları ile eleştirel pedagojiye ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online, 17*(3), 1566-1582.
- Kozikoğlu, İ. ve Uygun, N. (2018). Öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile eğitim programı tasarım yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 47*(2), 411-438.
- Kumral, O. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim felsefeleri: Pamukkale Üniversitesi eğitim fakültesi örneği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 12-2*(24), 59-68.
- Kumral, O. (2014). Philosophical change in education: a desired primary school model of primary school student teachers. *International Online Journal of Educational Sciences, 6*(3), 524-532.
- Livingston, M. J., McClain, B. R. ve DeSpain, B. C. (1995). Assessing the consistency between teachers. philosophies and educational goals. *Education, 116*(1), 124-129.
- MEB (2018). 2023 Eğitim Vizyon Belgesi. <https://2023vizyonu.meb.gov.tr/>. Erş. Trh. 12.08.2019.
- Meral, Y. D. (2014). *Ortaöğretim matematik öğretmenlerinin eğitim felsefesi görüşleri ve öğretme-öğrenme anlayışlarının yapılandırma öğrenme ortamı düzenleme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Pub.
- Noddings, N. (2016). *Eğitim felsefesi*, (Çev. R. Çelik), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Northcote, M. (2009). Educational beliefs of higher education teachers and students: Implications for teacher education. *Australian Journal of Teacher Education, 34*(1), 69-81.
- Oğuz, A., Altınkurt, Y., Yılmaz, K. ve Hatipoğlu, S. (2014). Öğretmenlerin eğitim inançları ile öğrenen özerkliğini destekleme davranışları arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Educational Studies, 1*(1), 37-78.
- Ornstein, A. C. ve Hunkins, F. P. (2014). *Eğitim Programı, temelleri, ilkeler ve sorunlar*, (Çev. S. Demiral), Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Özbakiş, G. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançlarının ve epistemolojik inançlarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Özbaş, B. Ç. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adayların felsefi bakış açılarının öğretmenlik eğitimi sürecinde incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 19*(1), 117-138.
- Pajares, F. M. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research, 62*, 307-332.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (Third Edition). Sage Publication, Inc.
- Saracaloğlu, A. S., Gündoğdu, K., Altın, M., Aksu, N., Kozağaç, Z. B. ve Koç, B. (2014). Yaratıcı düşünme becerisi konusunda 2000 yılı ve sonrasında yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(2), 62-74.

- Schleicher, A. (2019, 15 Ekim). PISA Patronu Andreas Schleicher: Türkiye sınav baskısını azaltmalı, *Hürriyet*. Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/pisa-patronu-andreas-schleicher-turkiye-sinav-baskisini-azaltmali-41350791>.
- Selçuk, Z. (2018, 26 Kasım). Bakan Selçuk: "Bir eğitim sisteminden bahsediliyorsa bunun felsefi bir zemini olmalı", *Sabah*. Erişim Adresi: <https://www.sabah.com.tr/egitim/2018/11/26/bakan-selcuk-bir-egitim-sisteminden-bahsediliyorsa-bunun-felsefi-bir-zemini-olmalı>.
- Sönmez, V. (2012). *Eğitim felsefesi*, (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin Alkın, S., Tunca, N. ve Ulubey, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 13(4), 1473-1492.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Topdemir, H. G. (2008). *Felsefe*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Topses, M. D. (2011). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tunca, N., Şahin Alkın, S. ve Oğuz, A. (2014). Öğretmenlerin eğitim inançları ile meslekî değerleri arasındaki ilişki. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 11-47.
- Tunca, N. (2012). *İlköğretim öğretmenleri için mesleki değerler ölçeğinin geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Uğurlu, C. T. ve Çalmaşur, H. (2016). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim inançlarına ilişkin görüşleri: bir karma yöntem çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(25), 230-272.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikleri*. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Walsh, D. ve Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.
- Wiles, J. ve Bondi, J. (1993). *Curriculum development*. U.S.A.: Macmillan Publishing Company.
- Yapıcı, Ş. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim felsefesiyle ilgili görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(2), 57-64.
- Yazıcı, T. (2016). Müzik Öğretmeni Adaylarının Eğitim Felsefesi İnançları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(2), 627-642.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., Altınkurt, Y. ve Çokluk, Ö. (2011). Eğitim inançları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 335-350.
- Yılmaz, K. ve Tosun, M. F. (2013). Öğretmenlerin eğitim inançları ile öğretmen öğrenci ilişkilerine yönelik görüşleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 205-218.
- Yokuş, T. (2016). Müzik öğretmeni adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 26-36.